

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania S. sp. z o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w Warszawie
z udziałem S. W. i S. 1 sp. z o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 7 lutego 2024 r., sygn. akt III AUa 1633/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie na rzecz S. sp. z o.o. w W. i S.1 sp. z o.o. w W. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwoty po 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 7 lutego 2024 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 15 marca 2022 r., którym zmieniono zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że stwierdzono, iż S.W. nie

podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia 1 lutego 2013 r. do nadal jako pracownik S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji, zaskarżając orzeczenie w całości i opierając skargę na podstawach: 1) naruszenia przepisów postępowania - art. 327¹ § 1 k.p.c., przez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku przyczyn nieuwzględnienia argumentacji/dowodów wskazanych przez organ rentowy; art. 232 k.p.c. w związku z art. 477 k.p.c., przez wydanie orzeczenia bez przeprowadzenia merytorycznej kontroli decyzji wydanej przez organ rentowy; 2) naruszenia prawa materialnego - art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497) w związku z art. 22 § 1 k.p., przez uznanie, że pracodawcą dla ubezpieczonego jest S. 1 Sp. z o.o., mimo iż właścicielem S. 1 Sp. z o.o. jest odwołująca się spółka; art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c., przez przyjęcie, że organ rentowy nie udowodnił, iż rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonego była odwołująca się spółka, mimo że Sąd pominął materiał zgromadzony w aktach rentowych/składkowych oraz nie dokonał wykładni art. 3 k. p. w związku z art. 22 § 1 k. p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej; art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 3 k. p. w związku z art. 22 § 1 k. p., przez uznanie, że pracodawcą dla ubezpieczonego jest S. 1 Sp. z o.o., mimo że z dokumentacji załączonej do akt sprawy wynika, iż rzeczywistym pracodawcą dla ubezpieczonego pozostawała odwołująca się spółka (przebicie zasłony korporacyjnej); art. 3 k. p. w związku z art. 22 § 1 k. p., przez niedokonanie ich wykładni z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej; art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 4 pkt 2 ppkt a) w związku z art. 8 ust. 2a oraz art. 17 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego niezastosowanie, mimo że z załączonych do sprawy akt rentowych/składkowych wynika, iż w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebicia zasłony korporacyjnej, a tym samym umowy o pracę zawarte z S. 1 Sp. z o.o. na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych należy traktować jako nieważne.

Mając na uwadze powyższe, organ rentowy wniosł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi; ewentualnie o uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania, a także o zasądzenie od odwołującej się spółki na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W ocenie organu rentowego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z tej przyczyny, że Sąd *meriti* powinien poddać decyzję organu rentowego kontroli merytorycznej, a zatem zbadać, czy organ ten prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do stwierdzenia, czy faktycznie nastąpiło tzw. przebicie zasłony korporacyjnej prowadzące do obejścia przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd ograniczając się do badania powiązań osobowo-kapitałowych między wyżej wymienionymi podmiotami wyłącznie z perspektywy art. 22 § 1 k.p., nie jest w stanie poddać decyzji organu rentowego merytorycznej kontroli wskazującej na tzw. „uniesienie zasłony korporacyjnej” bez wykładni art. 3 k.p. i art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej, ponieważ w świetle art. 22 § 1 k. p. spółka zależna, jako odrębny podmiot istniejący w obrocie gospodarczym, będzie w sposób oczywisty traktowana jako pracodawca dla ubezpieczonego z uwagi na konieczność wykonania szeregu formalnych czynności mających na celu urealnienie „nieważnego” (na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych) w swej istocie stosunku pracy (takich, jak zawarcie umowy o pracę, obsługa kadrowo-płacowa itp.).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się spółka oraz zainteresowana S. 1 sp. z o.o. wniosły o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie

analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno zawierać odpowiednie skonkretyzowanie co najmniej jednej z przesłanek przedsądu. Argumentacja uzasadniająca wniosek powinna dotyczyć ustawowo określonych przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, z zachowaniem standardu odpowiedniego do powagi postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym i umiejętności zawodowych wnoszących skargi profesjonalnych prawników (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., III UZ 2/10, LEX nr 622211).

Wniesiona w rozpoznawanej sprawie skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w skardze zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie zarzucanych sądowi drugiej instancji uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego o charakterze elementarnym, polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na interpretacji przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego

wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca.

Odnosząc się do powoływanej przez organ rentowy konstrukcji tzw. „przebicia zasłony korporacyjnej”, warto zauważyć, że poglądy wyrażone między innymi w wymienionym w skardze wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2017 r., II UK 488/16 (LEX nr 2361596) bazowały na ustaleniu, iż spółkę zależną i spółkę dominującą łączyła umowa, na mocy której spółka zależna zobowiązała się do realizacji usług na rzecz spółki dominującej przez swoich pracowników i na tej podstawie kierowała swoich pracowników do wykonywania pracy w spółce dominującej i otrzymywała za to wynagrodzenie. Takich relacji nie ustalono w niniejszej sprawie, a to one pozwalały na wyciągnięcie wniosku o nadużywanie konstrukcji osobowości prawnej lub konstrukcji pracodawcy wynikającej z definicji zawartej w art. 3 k.p. ze skutkiem polegającym na uznaniu, że określone działania podejmowane przez jeden podmiot uznaje się w istocie za działania innego podmiotu (gdy spółka handlowa będąca „prawdziwym pracodawcą” tworzy kontrolowaną przez siebie spółkę, powierzając jej funkcję zatrudniania pracowników celem obejścia prawa i uniknięcia zobowiązań).

Przywołana przez organ rentowy koncepcja „przebicia korporacyjnego” miałaby potencjalne znaczenie w kontekście art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyby odwołująca się twierdziła, że w sprawie przywołany przepis nie ma zastosowania. Wówczas organ rentowy dążyłby do jego zastosowania, argumentując, że ścisłe powiązanie między spółkami w ramach tej samej grupy kapitałowej w każdym przypadku świadczy o tożsamości interesu ekonomicznego w ramach grupy. W rozpoznawanej sprawie zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie budzi jednak wątpliwości. Wykonując umowę zlecenia zawartą z odwołującą się, ubezpieczeni - jako pracownicy spółki zależnej z tytułu tejże umowy cywilnej - podlegają ubezpieczeniom jako pracownicy. Nawet gdyby zgodnie z oczekiwaniem organu rentowego (niepopartym dostatecznym materiałem dowodowym) uznać, że

stosunek pracy wynikający z umowy zawartej ze spółką zależną w rzeczywistości łączyłby ubezpieczonych z odwołującą się, to nie miałyby to wpływu na zastosowanie w sprawie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Tylko gdyby przyjąć, że zawarte z odwołującą się umowy cywilne w swojej istocie skrywają stosunek pracy, art. 8 ust. 2a nie miałby zastosowania, lecz wówczas również istniałby tytuł pracowniczy do podlegania ubezpieczeniom społecznym, choć z art. 8 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Reasumując, wypada stwierdzić, że organ rentowy we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazał nie tylko kwalifikowanej formy jej zasadności, lecz w ogóle nie był w stanie wyjaśnić, na czym miałyby polegać naruszenie przez Sąd drugiej instancji przywołanych przepisów w jakimkolwiek stopniu.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego znajduje oparcie w art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]